

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRUNG TÂM ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG GIẢNG VIÊN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

ĐỖ THỊ THANH HƯƠNG

**TƯ DUY LÝ LUẬN CỦA ĐỘI NGŨ HIỆU TRƯỞNG
CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC HIỆN NAY - MỘT SỐ VẤN ĐỀ
LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN (QUA THỰC TẾ Ở TỈNH THANH HÓA)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ TRIẾT HỌC

HÀ NỘI - 2009

ĐẠI HỌC QUỐC GIA HÀ NỘI
TRUNG TÂM ĐÀO TẠO, BỒI DƯỠNG GIÁNG VIÊN LÝ LUẬN CHÍNH TRỊ

ĐỖ THỊ THANH HƯƠNG

**TƯ DUY LÝ LUẬN CỦA ĐỘI NGŨ HIỆU TRƯỞNG
CÁC TRƯỜNG TIỂU HỌC HIỆN NAY - MỘT SỐ VẤN ĐỀ
LÝ LUẬN VÀ THỰC TIỄN (QUA THỰC TẾ Ở TỈNH THANH HÓA)**

LUẬN VĂN THẠC SĨ TRIẾT HỌC

Chuyên ngành: Triết học

Mã số: 60 22 80

Người hướng dẫn khoa học: PGS, TS. HỒ TRỌNG HOÀI

HÀ NỘI - 2009

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đây là công trình nghiên cứu của riêng tôi dưới sự hướng dẫn khoa học của PGS, TS. Hồ Trọng Hoài.

Các số liệu, tài liệu tham khảo trong luận văn đều trung thực và có nguồn gốc xuất xứ rõ ràng.

Hà Nội, ngày   tháng   năm 2009.

Tác giả luận văn

Đỗ Thị Thanh Hương

MỤC LỤC

Mở đầu.....	1
Chương 1. Tư duy lý luận và vai trò của tư duy lý luận đối với hoạt động quản lý của đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học.....	7
1.1. Tư duy lý luận - khái niệm và đặc điểm.....	7
1.1.1. Tư duy lý luận.....	7
1.1.2. Một số đặc điểm cơ bản của tư duy lý luận	18
1.2. Thực chất hoạt động quản lý và vai trò của tư duy lý luận đối với hoạt động quản lý của hiệu trưởng các trường Tiểu học.....	22
1.2.1. Thực chất hoạt động quản lý của người hiệu trưởng tiểu học	22
1.2.2. Vai trò của tư duy lý luận đối với hoạt động quản lý của hiệu trưởng tiểu học.....	27
Chương 2. Thực trạng tư duy lý luận của đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học ở Thanh Hoá hiện nay	31
2.1. Năng lực tư duy lý luận của đội ngũ Hiệu trưởng các trường tiểu học ở Thanh Hóa hiện nay - Ưu điểm và nguyên nhân.....	31
2.1.1. Ưu điểm.....	31
2.1.2. Nguyên nhân.....	41
2.2. Năng lực tư duy lý luận của đội ngũ Hiệu trưởng các trường tiểu học ở Thanh Hóa hiện nay - Hạn chế và nguyên nhân	42
2.2.1. Hạn chế.....	42
2.2.2. Nguyên nhân.....	49
Chương 3. Phương hướng, giải pháp nhằm nâng cao trình độ tư duy lý luận cho đội ngũ Hiệu Trưởng các trường tiểu học ở Thanh Hoá hiện nay.....	59
3.1. Phương hướng	59
3.1.1. Mục tiêu đào tạo, bồi dưỡng tư duy lý luận cho đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học ở Thanh Hóa trong thời kỳ mới	65
3.1.2. Định hướng đổi mới nội dung đào tạo, bồi dưỡng để thực hiện nâng cao tư duy lý luận cho đội ngũ các hiệu trưởng tiểu học	67

3.1.3. Định hướng đổi mới phương thức bồi dưỡng để thực hiện nâng cao tư duy lý luận cho đội ngũ các hiệu trưởng tiểu học	69
3.2. Một số giải pháp chủ yếu.....	69
3.2.1. Đề cao giáo dục và tự giáo dục.....	70
3.2.2. Cải thiện môi trường kinh tế xã hội	70
3.2.3. Tăng cường hoạt động thực tiễn	72
3.2.4. Đổi mới chương trình, nội dung, phương thức đào tạo, bồi dưỡng đội ngũ hiệu trưởng tiểu học cho phù hợp với nhu cầu thực tiễn và đặc điểm đối tượng.	73
3.2.5. Tăng cường đào tạo và đào tạo lại nhằm nâng cao trình độ và rèn luyện phương pháp tư duy lý luận cho đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học	74
3.2.6. Đổi mới công tác cán bộ của Ngành Giáo dục theo hướng sử dụng đúng người, đúng việc, khuyến khích đội ngũ cán bộ quản lý học tập, rèn luyện nâng cao trình độ văn hóa, trình độ tư duy lý luận.....	76
Kết luận	78
Danh mục tài liệu tham khảo.....	80
Phụ lục	86

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Để tiếp tục đổi mới giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu của đất nước trong thời kỳ công nghiệp hóa - hiện đại hóa và hội nhập kinh tế quốc tế, vấn đề vai trò cực kỳ quan trọng là phải nâng cao năng lực quản lý và đổi mới cơ chế quản lý đối với giáo dục và đào tạo. Yêu cầu đổi mới quản lý trường học là rất bức thiết, bởi các vấn đề phức tạp nảy sinh đều có căn nguyên từ khâu quản lý trường học. Tuy vậy, muốn đổi mới quản lý trường học thì trước hết phải nâng cao năng lực quản lý của hiệu trưởng (và các phó hiệu trưởng, gọi chung là cán bộ quản lý).

Năng lực quản lý của đội ngũ cán bộ quản lý trường học phụ thuộc vào rất nhiều yếu tố, trong đó có một yếu tố rất quan trọng mà lâu nay chưa được coi trọng đúng mức, nhất là đối với đội ngũ cán bộ quản lý trường tiểu học, đó là năng lực tư duy lý luận. Bởi vì nhờ tư duy lý luận mà người quản lý có thể nắm bắt chính xác bản chất của các hiện tượng. Đó là cơ sở để đưa ra các quyết định một cách chính xác và kịp thời.

Hiện nay nhìn chung công tác quản lý giáo dục của các nhà trường đang còn nhiều bất cập, thậm chí là yếu kém. Vì vậy, đã hạn chế nhiều đến sự tiến bộ của giáo dục và đào tạo, trước hết là về chất lượng dạy và học, và có khi còn là chỗ dựa cho tiêu cực nảy sinh. Đối với bậc tiểu học thì những hạn chế này càng dễ nhận ra và càng đáng lưu tâm trước hết, vì đây là bậc học, nền tảng của hệ thống giáo dục quốc dân, có số trường lớp và số học sinh rất đông đảo, và vì chất lượng và hiệu quả của giáo dục tiểu học liên quan đến hầu như mọi gia đình và tất cả cộng đồng xã hội. Biểu hiện khá phổ biến ở bậc học này là: giáo điều, rập khuôn, đến mức cứng nhắc, không dám đổi mới, rụt rè trong sáng tạo, thiếu tầm nhìn rộng và lâu dài, hay lúng túng trước những phát sinh mới, thường hay dùng các biện pháp đối phó "ăn đong" hơn là các giải pháp "đón đầu", ra quyết định quản lý giáo dục thường dựa vào kinh nghiệm và uy quyền hơn là sự thông tuệ lý luận. Những biểu hiện này

suy cho cùng có nguyên nhân từ năng lực tư duy quản lý giáo dục còn thấp, vẫn nặng về tư duy kinh nghiệm, chưa đạt đến trình độ cao của tư duy lý luận.

Mấy chục năm qua, ngành giáo dục và đào tạo đã rất chú ý bồi dưỡng nghiệp vụ quản lý giáo dục cho đội ngũ cán bộ quản lý các trường học nói chung và các trường tiểu học nói riêng. Ví dụ ở Thanh Hóa có 729 trường tiểu học với hơn 1750 cán bộ quản lý thì đã có 69% được đi học bồi dưỡng nghiệp vụ quản lý giáo dục, trong đó hiệu trưởng gần như 100%. Nhưng do nhiều nguyên nhân nên chất lượng và hiệu quả bồi dưỡng còn thấp, người học xong không phát huy được kết quả bồi dưỡng để nâng cao trình độ quản lý nhà trường. Xét vào nội dung và phương pháp bồi dưỡng thì thấy có một thiếu sót kéo dài là: do quá nhấn mạnh yêu cầu bồi dưỡng thiết thực mà đã coi nhẹ yêu cầu bồi dưỡng tiềm năng, đặc biệt là tiềm năng trí tuệ; nội dung bồi dưỡng chưa coi trọng việc nâng cao trình độ tư duy lý luận, vì thế cả việc dạy và học chưa gắn nhiều với phần chuyên môn nghiệp vụ quản lý giáo dục, quản lý nhà trường tiểu học. Bên cạnh đó, việc chọn cử cán bộ quản lý vẫn theo lối mòn cũ "*sống lâu lên lão làng*", tức là quá coi trọng tiêu chí kinh nghiệm và sự từng trải.

Từ thực trạng đã nêu ở trên và là một cán bộ giảng dạy của Học viện Quản lý giáo dục nên tác giả đã chọn đề tài: ***"Tư duy lý luận của đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học hiện nay - Một số vấn đề lý luận và thực tiễn"*** (Qua thực tế ở tỉnh Thanh Hoá) làm Luận văn Thạc sỹ của mình, với mong muốn có được đóng phần vào sự đổi mới trong công tác quản lý nhà trường ở bậc học này của đất nước.

2. Tình hình nghiên cứu đề tài

Vấn đề trình độ lý luận và năng lực tư duy lý luận của người cán bộ lãnh đạo đã được nhiều tác giả nghiên cứu, đặc biệt là về mặt lý luận, với những góc cạnh và hình thức thể hiện khác nhau, đã được đăng tải trên nhiều sách, báo, tạp chí. Có thể kể đến như:

- Hồ Văn Thông: "*Một số vấn đề tư duy và đổi mới tư duy hiện nay*" - Tạp chí Cộng sản, số 10 - 1987.

- GS.TS Nguyễn Ngọc Long: “*Năng lực tư duy lý luận trong quá trình đổi mới*” của, Tạp chí Cộng sản, số 10 - 1987.

- GS.TS Phạm Ngọc Quang: “*Yêu cầu mới về năng lực, trí tuệ của Đảng trong giai đoạn hiện nay*” Tạp chí Triết học, số 2 - 1994.

- Vũ Văn Viên: “*Rèn luyện, nâng cao năng lực tư duy khoa học cho sinh viên, học sinh*”, Tạp chí Đại học và giáo dục chuyên nghiệp 2 - 1992.

Trong các bài báo trên các tác giả đã trình bày một cách tổng quát vai trò của tư duy và tiếp cận ở tầm vĩ mô những yêu cầu về năng lực tư duy trong giai đoạn hiện nay.

Vấn đề tư duy cũng thu hút nhiều tác giả chọn làm đề tài nghiên cứu cho các luận văn Tiến sỹ, Thạc sỹ. Trong đó:

- Nguyễn Đình Trãi: “*Nâng cao năng lực tư duy lý luận cho cán bộ giảng viên dạy lý luận Mác - Lênin ở các trường chính trị tỉnh*”. Luận án Tiến sỹ Triết học.

- Vũ Đình Chuyên: “*Nâng cao năng lực tư duy lý luận của đội ngũ cán bộ quản lý, lãnh đạo cấp huyện ở nước ta hiện nay*” (qua thực tế tỉnh Kiên Giang) - Luận văn thạc sỹ Triết học, Hà Nội - 2000.

- Vũ Ngọc Hoàng: “*Nâng cao năng lực tư duy luận cho đội ngũ sĩ quan chỉ huy ở đồn biên phòng trong giai đoạn hiện nay*”, Luận văn thạc sỹ Triết học, Hà nội - 2004.

- Kiều Hồng Mai: “*Nâng cao tư duy lý luận của cán bộ lãnh đạo cấp huyện trong tình hình hiện nay qua khảo sát ở tỉnh Hà Tây*”, Luận văn thạc sỹ Triết học...

Các công trình này đã phân tích thực trạng, nguyên nhân và đã đưa ra một số giải pháp nhằm nâng cao tư duy lý luận với đối tượng, phạm vi mà tác giả khảo sát...

Vấn đề năng lực quản lý của cán bộ quản lý giáo dục nói chung thì cũng đã được bàn thảo, giảng giải nhiều trong các trường lớp bồi dưỡng nghiệp vụ quản lý giáo dục ở Trung ương cũng như ở các tỉnh, được chọn làm

đề tài nghiên cứu cho các luận văn Thạc sĩ, Tiến sĩ chuyên ngành quản lý giáo dục, liên quan đến đề tài của luận văn, phải kể đến những công trình sau:

- Nguyễn Minh Đức: “*Hệ thống biện pháp nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ quản lý trường tiểu học tỉnh Vĩnh Phúc trong giai đoạn mới*”, luận văn thạc sĩ Quản lý giáo dục, Hà Nội - 1999.

- Lê Thị Mười: “*Các biện pháp nâng cao năng lực quản lý của đội ngũ cán bộ quản lý các trường tiểu học quận Hai Bà Trưng*”, luận văn thạc sĩ Quản lý giáo dục, Hà Nội - 2003.

- Trần Văn Hạnh: “*Nâng cao chất lượng đội ngũ cán bộ quản lý giáo dục trường tiểu học hiện nay ở tỉnh Thanh Hoá*”, luận văn thạc sĩ Quản lý giáo dục, Hà Nội - 2000...

Các công trình nghiên cứu nói trên đã nghiên cứu các khía cạnh khác nhau và đã có một số kết quả trong việc nghiên cứu những điều kiện khách quan và chủ quan ảnh hưởng tới năng lực tư duy. Tuy nhiên, vấn đề tư duy lý luận với tư cách là một phẩm chất của người hiệu trưởng trường tiểu học với tư cách là một luận văn Thạc sĩ triết học, thì chưa có một tác giả nào đi sâu nghiên cứu. Hơn nữa, việc đánh giá thực trạng tư duy lý luận và đề ra những giải pháp cụ thể nhằm nâng cao tư duy lý luận cho đội ngũ hiệu trưởng trường tiểu học còn rất mới mẻ. Vì vậy, với đề tài luận văn này tác giả hy vọng sẽ góp phần nhỏ bé của mình vào công tác xây dựng và phát triển đội ngũ hiệu trưởng trường tiểu học cũng là góp phần nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo đáp ứng yêu cầu đổi mới đất nước hiện nay.

3. Mục đích và nhiệm vụ nghiên cứu:

*** Mục đích:**

Phân tích thực trạng tư duy lý luận của đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học ở tỉnh Thanh Hoá hiện nay, và đề xuất một số giải pháp góp phần nâng cao năng lực tư duy lý luận cho đội ngũ cán bộ này đáp ứng yêu cầu sự nghiệp đổi mới, nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo của đất nước.

*** Nhiệm vụ nghiên cứu:**

- Phân tích vai trò của tư duy lý luận trong hoạt động quản lý của người hiệu trưởng trường tiểu học.

- Khảo sát thực trạng trình độ tư duy lý luận của đội ngũ hiệu trưởng trường tiểu học (qua thực tế của giáo dục Thanh Hóa).

- Đề xuất một số giải pháp chủ yếu nhằm nâng cao trình độ tư duy lý luận cho đội ngũ hiệu trưởng các trường tiểu học, đáp ứng yêu cầu nâng cao chất lượng giáo dục và đào tạo của đất nước trong giai đoạn hiện nay.

4. Đối tượng, phạm vi nghiên cứu

- Đối tượng: Năng lực tư duy lý luận của đội ngũ hiệu trưởng tiểu học.

- Phạm vi nghiên cứu: Năng lực tư duy lý luận của đội ngũ hiệu trưởng tiểu học của tỉnh Thanh Hóa, biểu hiện qua hoạt động quản lý trong những năm gần đây.

5. Phương pháp nghiên cứu

- Luận văn vận dụng lý luận của chủ nghĩa duy vật biện chứng và chủ nghĩa duy vật lịch sử, tư tưởng Hồ Chí Minh, quan điểm của Đảng ta về con người, về năng lực tư duy lý luận của người quản lý nói chung và đội ngũ hiệu trưởng tiểu học nói riêng. Luận văn còn kế thừa kết quả nghiên cứu của tác giả đi trước về vấn đề này.

- Luận văn sử dụng các tài liệu của cấp ủy Đảng, Chính quyền và các tài liệu liên quan đến đề tài của Ngành, Sở và kết quả khảo sát của tác giả ở các hiệu trưởng trên địa bàn Thanh Hóa.

- Để hoàn thành luận văn này, tác giả sử dụng các phương pháp nghiên cứu như phân tích và tổng hợp, lịch sử và lôgic, cụ thể và trừu tượng, phương pháp hệ thống, phương pháp điều tra xã hội học, phương pháp thống kê và các phương pháp khác.

6. Đóng góp của luận văn

- Góp phần làm sáng tỏ những yêu cầu phát triển năng lực tư duy lý luận cho cán bộ quản lý giáo dục cấp tiểu học, đặc biệt là cho hiệu trưởng các trường tiểu học trên địa bàn tỉnh Thanh Hoá.